

Tom 10/2018, ss. 401-415
ISSN 0860-5637
DOI: 10.19251/rtnp/2018.10(17)
www.rtnp.pwsplock.pl

Witold Rakowski
Staropolska Szkoła Wyższa w Kielcach

PARTNERZY HANDLU ZAGRANICZNEGO POLSKI

Partners of foreign trade of Poland

Abstract

In the first part of the article, the author discusses the value of Poland's foreign trade in the years 2007-2016, indicating that by 2014 import exceeded export. In the second part of the article, the author analyzes the turnover of Poland's foreign trade with thirty of the most important partners, paying particular attention to Germany – the most important partner. Poland, however, notes the most significant deficit in foreign trade with China.

Keywords: partners, export, import, balance

Abstrakt:

Autor w pierwszej części artykułu przedstawia wartość obrotów towarowych handlu zagranicznego Polski, w latach 2007-2016, wskazując, że do 2014 roku import przewyższał eksport. W następnej części artykułu wskazano 30 najważniejszych partnerów handlowych, uwypuklając znaczenie państw należących do Unii Europejskiej, a szczególnie Niemiec.

Słowa kluczowe: partnerzy, eksport, import, saldo

WSTĘP

Niemal wszystkie państwa na świecie dążą do zwiększenia eksportu towarów, wytwarzanych na ich terenie, upatrując w tym rozwój społeczno-gospodarczy kraju. Na wyższym poziomie rozwoju eksport w większym stopniu niż import przyczynia się do wzrostu zatrudnienia i dochodów ludności oraz do lepszego wykorzystania zasobów pracy.

Popyt na towary i usługi wewnątrz kraju jest ograniczony liczbą i strukturą wieku jego mieszkańców, wysokością ich dochodów, liczbą i czasem przebywania turystów zagranicznych oraz kilkoma innymi czynnikami. Dlatego poszukuje się nabywców produkowanych towarów w innych państwach, co współcześnie w gospodarce globalnej przy dużej konkurencji cenowej, a często także jakościowej towarów, w państwach o dużym potencjale ekonomicznym takich jak: USA, Chiny, Japonia, Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Korea Południowa i wiele innych, nie jest łatwe. Albowiem inne państwa, wytwarzające towary też poszukują rynków zbytu. Zatem można konkurować na globalnym rynku ceną, jakością towarów, ich rzadkością lub oryginalnością. Łatwiej jest współcześnie znaleźć dostawców niż nabywców, ponieważ istnieje nadwyżka wyprodukowanych towarów w stosunku do zgłaszanego popytu. Tymczasem, jeśli nie wszystkie kraje, to ich zdecydowana większość dąży do uzyskania przewagi eksportu nad importem. Saldo jako ostateczny wynik wymiany towarów, jak i usług, wpływa na bilans płatniczy kraju w pozycji rachunek bieżący¹. Polska w zakresie wymiany towarów z zagranicą, od 1990 roku do 2014 roku włącznie, wykazywała saldo ujemne, w niektórych latach przekraczające nawet 30 mld USD. Z tym jednak, że z pewnymi państwami wynik wymiany był korzystny dla Polski. Stąd też celem artykułu jest wskazanie głównych partnerów handlowych Polski w dziedzinie towarów, na przykładzie 2016 i 2007 roku, ze wskazaniem państw, z którymi uzyskiwano saldo dodatnie, a tych z którymi saldo było ujemne oraz zmian, jakie nastąpiły w tych latach. Rok 2007 wyznacza wygasanie koniunktury gospodarczej na świecie, zaś 2016, po zapaści w latach 2009-2013, ponownego

¹ A. Bień, W. Bień, *Słownik finansów*, Warszawa 2010, s. 20, 105.

ożywienia. Punktem wyjścia analizy są dane z 2016 roku, zaś 2007 rok stanowi tło porównawcze. Rozważania dotyczące 30 partnerów handlowych Polski poprzedzone są danymi, dotyczącymi obrotów handlowych, w latach 2007-2016 i siły powiązań z gospodarką światową. Chodzi tu o pokazanie procesu zmian zachodzących w eksporcie, imporcie i osiągnięcia w ostateczności salda dodatniego w wymianie towarów. Artykuł ten w pewnej mierze nawiązuje do opracowania E. Czarny i K. Śledziewskiej z 2015 r.²

Intensywność powiązań gospodarki Polski z gospodarką światową

Wartość obrotów handlowych towarami z poszczególnymi państwami, odnoszona do wytworzonego PKB i do 1 mieszkańca, wskazuje na siłę powiązań polskiej gospodarki z gospodarką światową. W latach 2007-2016 około 35% wartości wytworzonego PKB było eksportowane. Jednocześnie rynek krajowy był do 2014 roku wzbogacony wyższą wartością importowanych towarów konsumpcyjnych i dóbr inwestycyjnych. To znaczy, że społeczeństwo polskie więcej konsumowało niż wytwarzało, o czym świadczyła przewaga importu towarów nad ich eksportem i w rezultacie tej wymiany ujemne saldo. Nadwyżkę eksportu nad importem uzyskano dopiero w 2015 roku (tabela numer 1). Eksportując więcej niż importując, uzyskujemy nadwyżkę miejsc pracy i przyczyniamy się do lepszego wykorzystania zasobów pracy i likwidacji bezrobocia. Intensywność powiązań polskiej gospodarki z gospodarką globalną można wyrazić poprzez odnoszenie wartości eksportu i importu do 1 mieszkańca. Skoro wartość eksportu i importu zmieniały się z roku na rok, przy ustabilizowanej liczbie mieszkańców kraju, ulegała też zmianie wartość importowanych (od 4615 do 5860 USD) i eksportowanych (od 3800 do 5800 USD) towarów w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W 2016 r. wartość eksportowanych towarów w przeliczeniu na jedną osobę wynosiła 5625 USD, podczas gdy w Niemczech – 16753, Rosji – 1983, USA – 4512, Chin – 1521, Japonii – 5048, Hiszpanii – 6187, Holandii – 30123, Czech – 15340, Indii – 200

² E. Czarny, K. Śledziewska, *Zmiany w polskim handlu z zagranicą po dziesięciu latach członkostwa w Unii Europejskiej* [w:] *Globalizacja i regionalizacja we współczesnym świecie. Wezwania integracji i rozwoju*. red. E. Modzelewski, A. Kroczyk, Warszawa 2015.

USD³. Na ogół kraje o małej liczbie ludności charakteryzują się wysoką wartością importu i eksportu towarów, odnoszoną do liczby ich mieszkańców, co wynika z rozległości rynku i konieczności specjalizacji w pewnych dziedzinach działalności gospodarczej. Porównując Polskę do Niemiec⁴ liczących przeszło dwukrotnie więcej mieszkańców, intensywność powiązań gospodarki ze światem jest jeszcze niska. Wynika to częściowo z eksportu towarów o niskiej wartości (surowce, meble, żywność, półprodukty). Pod względem wartości eksportowanych towarów w 2016 roku Polska zajmowała 19 miejsce na świecie. Wyprzedzały Polskę nie tylko państwa o największym potencjale ekonomicznym (z wyjątkiem Australii i Brazylii) na świecie⁵, lecz także kraje liczące znacznie mniej mieszkańców od Polski, to jest Holandia (17 mln), Belgia, Szwajcaria, Hongkong, Singapur (5,5 mln). W cenach stałych import, w 2016 roku w stosunku do 2000 roku, wzrósł 2,8-krotnie, zaś eksport 3,88-krotnie⁶. Szybszy wzrost eksportu niż importu pozwolił na zmianę salda wymiany z ujemnego na dodatnie. Można więc powiedzieć o sukcesie gospodarki polskiej, która z ujemnego salda przekraczającego 38 mld USD zdołała w 2015 r. uzyskać saldo dodatnie. Skoro piszemy o powiązaniach gospodarki polskiej z otoczeniem, należy zwrócić uwagę na 20% spadek eksportu i 29% importu, w 2009 roku w porównaniu do 2008 roku, kiedy nastąpiła na świecie recesja gospodarcza, zapoczątkowana kryzysem finansowym w 2007 roku w USA, który następnie rozpowszechnił się w krajach europejskich. Wartość eksportu w 2008 roku została przekroczona po dwóch latach (tabela nr 1).

³ *Rocznik Statystyczny GUS*, 2017, s. 868.

⁴ W. Orłowski, *Czy Polska dogoni Niemcy?*, Warszawa 2015.

⁵ W. Rakowski, *Państwa wiodące w gospodarce światowej*, „Gospodarka i Finanse” 2017, zeszyt 8. Polska i Świat wobec współczesnych wyzwań społeczno-ekonomicznych.

⁶ *Rocznik Statystyczny*, op. cit.

Tabela nr 1. Eksport i import Polski towarów w 2016 i w 2007 r. w mln USD

Lata	Eksport	Import	Saldo	Per capita ⁷		Udział % eksportu w PKB
				eksport	import	
2007	140417	166143	-25726	3900	4615	33,0
2008	171068	209409	-38341	4751	5817	32,3
2009	136783	149716	-12933	3800	4160	25,8
2010	154766	170672	-15906	4300	4740	32,9
2011	182320	202647	-20327	5064	5630	35,4
2012	179533	190158	-10625	4987	5282	35,8
2013	194363	195179	-816	5400	5420	37,8
2014	208786	210891	-2105	5800	5860	38,4
2015	198149	194055	4094	5504	5390	38,0
2016	202515	197279	5236	5625	5480	36,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Direction of Trade Statistics* z lat 2008-2017, IMF

POWIĄZANIA POLSKIEJ GOSPODARKI Z OTOCZENIEM

Partnerzy w zakresie eksportu

Usytuowanie w przestrzeni europejskiej oraz przynależność Polski, od 1 maja 2004 roku, do Unii Europejskiej powoduje, że 79% polskich towarów eksportowanych było, tak w 2007, jak i w 2016 r., do 27 państw wchodzących w skład Unii Europejskiej. Najważniejszym partnerem handlowym naszego kraju są Niemcy, dokąd kierowano w 2016 r. 27,3% a w 2007 roku 25% eksportu, a ich udział w imporcie Polski wyniósł odpowiednio 28,3% i 29%⁸. Skoro na Niemcy przypada tak wysoki udział w handlu zagranicznym Polski, znaczenie następnych partnerów było o wiele mniejsze i ich kolejność ulegała zmianie, nawet z roku na rok. I tak wartość eksportu, kierowana w 2016 roku do Wielkiej Brytanii i Czech, była niemal identyczna, ale w 2007 roku nieco większa do Wielkiej Brytanii. Udział

⁷ Uwaga: Odnoszono do 36 mln mieszkańców, wszak około 2 mln przebywało za granicą. W tych latach liczba mieszkańców Polski była ustabilizowana.

⁸ Zob. szarzej: K. Ziółkowski, *Determinaty rozwoju polskiego eksportu do Niemiec*, „Ekonomista” 2013, nr 3

obu tych państw w eksporcie wynosił (13,2% i 11,4% w 2007 roku), a więc przeszło dwukrotnie mniej niż Niemiec.

Również wartość eksportu kierowana w 2016 roku do Francji (4 miejsce), Włoch i Holandii niewiele się różniła, a łącznie ich udział w odbiorze towarów z Polski wynosił 14,7% i 16,5% (2007 rok). Zatem na 6 partnerów przypadało 55,2% eksportu i 50,7% importu w 2016 roku oraz odpowiednio w 2007 roku 53,8% i 53,3%. Siódme miejsce w eksporcie zajmowała Szwecja, ale skierowano tam w 2016 roku o przeszło 3 mld USD mniej towarów niż do Holandii. Podobną wartość towarów, jak do Szwecji, eksportowano do Rosji i nieco tylko mniej do Hiszpanii i Węgier (10 miejsce). W następnej kolejności były Słowacja, USA, Belgia, Ukraina, Rumunia (15 miejsce).

Sumując wartość eksportowanych towarów do tych 9 państw, zajmujących od 7 do 15 miejsca, to ich udział w ogólnej wartości eksportu Polski wynosi w 2016 roku 21,7% a w 2007 roku 25,6%. Czyli łącznie 15 państw wchłonęło 76,9% w 2016 roku i 79,4% w 2007 roku wartości polskiego eksportu. Wśród tych 15 państw tylko Stany Zjednoczone znajdują się poza Europą. Dalsze 15 państw (16 miejsce Austria, 30 Irlandia) przyjęło 14,3% i 14,1% w 2007 roku polskiego eksportu. W grupie tych państw spoza Europy znalazły się Turcja (18 miejsce), Chiny, Kanada (25 miejsce). Sumując, na te 30 państw przypadło 91,2% i 93,6% w 2007 roku polskiego eksportu, dalsze 1,0% i 0,8% przypadało na państwa kontynentu afrykańskiego i odpowiednio 7,8% w 2016 roku i 5,6% w 2007 roku na pozostałe państwa świata.

Dane powyższe świadczą o bardzo dużej koncentracji przestrzennej polskiego eksportu, jednak z tendencją do ekspansji na inne państwa. W 2016 roku, w porównaniu z 2007 rokiem, eksport do Afryki i do pozostałych państw świata wartościowo uległ podwojeniu podobnie zresztą, jak i do USA, Chin, Turcji, Kanady, podczas gdy do państw Unii Europejskiej wzrósł w tym czasie o 44,9%.

Zdziwienie może budzić fakt, że wśród tych 30 państw, przyjmujących polskie towary, nie ma żadnego kraju Ameryki Łacińskiej, a także Japonii, Indii, Korei Południowej. Należy sądzić, że łatwiej jest nawiązywać

kontakty gospodarcze z państwami, gdzie jest liczna Polonia lub z krajami, z których młodzież studiowała w Polsce.

PARTNERZY W ZAKRESIE IMPORTU

Jak już nadmieniono, również w imporcie towarów do Polski, pierwsze miejsce zajmowały Niemcy, ale, co interesujące, drugie miejsce w 2016 roku zajęły Chiny, które jeszcze w 2007 roku plasowały się na 6 miejscu, po Rosji, Włoszech, Holandii, Francji. W ciągu 10 lat import z Chin podwoił się z 6,9 mld USD do 15,5 mld USD. Chiny, po ich przyjęciu, w 2001 roku do Światowej Organizacji Handlu (WTO), mają ułatwiony dostęp na rynek europejski, a szczególnie Polski. Natomiast polskie firmy mają utrudniony dostęp na rynek chiński. Większość sprowadzanych towarów z Chin jest słabej jakości i z powodzeniem może być produkowana w naszym kraju. W tym zakresie przejawia się słabość polskich instytucji, dopuszczających towary o niskiej jakości. W wymianie towarowej z Chinami istnieje swoista asymetria. W 2007 roku eksport z Chin do Polski był prawie siedmiokrotnie, a w 2016 roku ośmiokrotnie, wyższy od eksportu polskiego do tego państwa. Stąd też saldo ujemne wymiany zwiększyło się przeszło dwukrotnie i w 2016 roku przekraczało 13,6 mld USD. Było ono najwyższe spośród wszystkich partnerów handlowych Polski.

Trzecie miejsce w imporcie do Polski w 2016 roku zajmowała Holandia, po niej Rosja, następnie Włochy, Francja, Czechy (7 miejsce), Belgia, Wielka Brytania, Słowacja (10 miejsce). Porównując z miejscami zajmowanymi w eksporcie, to tylko pozycja Niemiec nie uległa przesunięciu. W następnej piątce importerów znalazły się następujące państwa: Szwecja, Hiszpania, Austria, USA, Węgry (15 miejsce). Każde z tych państw eksportowało do Polski towary w 2016 roku w wartości od 3,9 mld (Węgry) do 4,9 mld USD (Szwecja).

W grupie pozostałych 15 państw eksport do Polski zamykał się w przedziale poniżej 300 mln USD (Kanada, Estonia) do 2564 mln USD.

Podsumowując część dotyczącą importu, udział poszczególnych grup państw według zajmowanej kolejności przedstawiony został w tabeli nr 2.

Tabela nr 2. Udział poszczególnych grup państw według zajmowanej kolejności w imporcie towarów handlowych do Polski (dane w %).

	2016	2007
Niemcy	28,3	29,0
Państwa zajmujące miejsca od 2 do 5	24,9	25,1
Państwa zajmujące miejsca od 6 do 10	17,5	17,1
Państwa zajmujące miejsca od 11 do 15	10,8	11,3
Państwa zajmujące miejsca od 16 do 30	8,9	9,1
Razem	90,4	91,6
Afryka	0,5	0,5
Reszta świata	9,1	7,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Direction of Trade Statistics z lat 2008-2017.

Identycznie, jak w eksporcie, również w imporcie, była duża koncentracja przestrzenna dostawców towarów na nasz rynek z tendencją do powiększania liczby dostawców.

Należy dodać, że w ciągu 10 lat eksport (ceny bieżące) wzrósł o 14,4%, a import o 18,7%, w tym z najważniejszym partnerem odpowiednio o 15,2% i 11,6%. Było jednak dużo państw, z którymi obroty podwoiły się (tabela nr 3). Rosja należy do tych państw, do których zmalał nasz eksport, a jeszcze bardziej import. Również zmalał eksport na Ukrainę. Ogólny wzrost importu i eksportu świadczy z jednej strony o rozszerzaniu się współpracy gospodarczej z bliższym i dalszym otoczeniem, a z drugiej strony – i to jest najważniejszy powód – o lepszym zaopatrzeniu rynku własnego w towary i wyzbywanie się z własnego rynku towarów nadwyżkowych, których własne społeczeństwo nie jest w stanie nabyć, a brakuje ich na rynku innych państw.

Oczywiście same liczby wyrażające wartość eksportu i importu nie odzwierciedlają złożoności, zachodzących procesów wymiany handlowej, struktury przepływu towarów i odnoszonych korzyści, płynących z tej wymiany dla naszego społeczeństwa i dla naszych partnerów.

**Tabela nr 3. Główni partnerzy handlu zagranicznego Polski w 2016 i w 2007 r.
w mln USD**

Lp.	Państwo	2016			2007		
		Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo
1	Niemcy	55355	55746	-391	36317	48221	-11904
2	W. Brytania	13350	5683	7667	8339	4985	3354
3	Czechy	13296	7999	5297	7777	6412	1365
4	Francja	10964	8253	2711	8548	8494	54
5	Włochy	9747	10388	-641	9299	10909	-1615
6	Holandia	9050	11772	-2722	5363	9452	-4089
7	Szwecja	5853	4902	951	4516	4419	97
8	Rosja	5764	11363	-5599	6506	14398	-7892
9	Hiszpania	5473	4593	880	4055	3370	685
10	Węgry	5325	3706	1619	4081	3584	497
11	Słowacja	4992	5374	-382	3065	3238	-173
12	USA	4795	3869	926	2079	2129	-50
13	Belgia	4350	7204	-2854	3761	5342	-1581
14	Ukraina	3816	1997	1819	5779	1684	4095
15	Rumunia	3623	1566	2057	2182	669	1513
16	Austria	3611	4176	-565	2641	3620	-979
17	Dania	3545	2564	981	2691	2452	239
18	Turcja	3108	2264	844	1528	1710	-182
19	Litwa	2861	1444	1417	2293	1004	1289
20	Norwegia	2467	1065	1402	2515	1325	1190
21	Szwajcaria	1925	950	975	1003	1096	-93
22	Chiny	1901	15564	-13663	996	6945	-5949
23	Finlandia	1643	1539	104	1007	2090	-1083
24	Łotwa	1460	460	1000	1090	267	823
25	Kanada	1377	222	1155	520	224	296
26	Białoruś	1348	805	543	1134	1136	-2
27	Estonia	1122	256	866	802	164	638
28	Bułgaria	1111	571	540	548	244	304
29	Portugalia	813	534	279	467	380	87
30	Irlandia	742	1410	-668	523	688	-165
Razem		184 787	178 239	6 548	131 425	152 503	-21 078
Afryka		2 111	1 015	1 096	1 095	875	220
Reszta świata		15 617	18 025	-2 408	7 897	12 765	-4 868
Ogółem		202 515	197 279	5 236	140 417	166 143	-25 726

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Direction of Trade Statistics z lat 2008-2017.

Spółeczeństwo polskie jest najbardziej uzależnione od gospodarki niemieckiej. Przeciętnie rocznie mieszkaniec naszego kraju wydawał na towary sprowadzane z Niemiec w 2007 roku 1270 USD, a w 2016 r. 1470 USD, podczas gdy na towary importowane z Chin odpowiednio 182 i 410 USD, z Rosji 380 i 300 USD, z Francji 223 i 217 USD. Z kolei stopień uzależnienia poszczególnych wybranych państw od polskiej gospodarki był w 2016 roku następujący (*per capita* w USD): Czechy 1330, Litwa 1020, Słowacja 940, Łotwa 770, Węgry 540, Niemcy 675.

WYNIK KOŃCOWY WYMIANY TOWAROWEJ

Jak podawano wcześniej, wynik wymiany towarowej Polski do 2014 roku był ujemny, a w 2007 roku przekraczał 25,7 mld USD. Na 30 państwach wymienionych w tabeli nr 2 z 14 w 2007 roku, a w 2016 roku z 9 wykazywała Polska saldo ujemne. Stąd wynik końcowy wymiany towarów z 30 partnerami był w 2007 roku ujemny, a w 2016 roku dodatni. W 2007 roku najwyższe ujemne saldo wykazywała Polska z Niemcami (11,9 mld USD), nieco mniejsze z Rosją, Chinami, Holandią (4 mld), a poniżej 200 mln USD z Turcją, Irlandią, Szwajcarią, Słowacją, USA i minimalne z Białorusią. W 2016 roku bardzo wysokie saldo ujemne było z Chinami (13,6 mld USD), przeszło dwukrotnie niższe z Rosją, następnie z Belgią, Holandią (2,7 mld) i niewielkie z Niemcami, Austrią, Irlandią, Słowacją, Włochami. W przeciągu 10 lat ponad dwukrotnie wzrosło saldo ujemne z Chinami i ono najbardziej niekorzystnie wpływa na ostateczny wynik wymiany handlowej Polski. Saldo ujemne z Chinami wynosiło tyle, co z pozostałymi 8 partnerami, łącznie z Rosją. W analizowanym okresie 10 lat największej redukcji uległo saldo ujemne z Niemcami (o 11 mld), nieznacznie z Rosją (o 2,3 mld), Holandią, Austrią. Zdołano w tym czasie przekształcić saldo ujemne na dodatnie z następującymi państwami: Francją, Finlandią, Szwajcarią, Białorusią, USA. Dodatkowo saldo wymiany towarowej wykazywała Polska z Afryką jako całością, natomiast ujemne, niższe w 2016 roku niż w 2007 roku, z państwami reszty świata, w tym także z Indiami, Japonią, Koreą Południową.

Podsumowując powyższą część rozważań, można stwierdzić, iż niewielkim zmianom uległa struktura geograficzna partnerów handlowych Polski, ale istotne zmiany nastąpiły w wartości eksportowanych i importowanych towarów do poszczególnych państw i z poszczególnych państw oraz, co najważniejsze dla społeczeństwa, uzyskiwanie od 2015 roku dodatniego salda wymiany towarowej. Problemem do rozwiązania pozostaje wysoka przewaga importu towarów z Chin nad naszym eksportem do tego państwa.

STRUKTURA TOWAROWA WYMIANY HANDLOWEJ

Należy zdawać sobie sprawę z różnorodności wymiany towarowej z poszczególnymi państwami. Zgodnie z klasyfikacją ONZ wszystkie towary podlegają Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Handlu (SITC). Każdy towar będący przedmiotem handlu posiada kod, oznaczający sekcję, grupę towarową, podgrupę. Od 1 maja 2004 roku obroty towarowe w handlu zagranicznym również rejestrowane są według Nomenklatury Scalonej. W Roczniku Statystycznym Handlu Zagranicznego GUS do klasyfikacji towarów zastosowano obie metody. W niniejszej części będzie wykorzystana klasyfikacja SITC, która wyróżnia pięć grup towarów⁹, co prezentują dane zawarte w tabeli numer 3. Otóż tak w eksporcie, jak i imporcie największy udział miały produkty przetwórstwa przemysłowego i nieco mniej maszyny, urządzenia, środki transportowe.

Minimalne znaczenie miały surowce i paliwa. Udział towarów rolno-spożywczych był wyższy w eksporcie niż w imporcie, a surowców i paliw odwrotnie. Wartość eksportowanych maszyn, urządzeń i środków transportu produktów przemysłowych pokrywała się ze strukturą wartości importu.

⁹ *Rocznik Statystyczny*, op. cit., s. 871.

Tabela nr 4. Struktura towarowa handlu zagranicznego Polski w 2016 r. na tle 2005 r.

Grupy towarów	Eksport		Import	
	2016	2005	2016	2005
Towary rolno-spożywcze	12,4	9,4	8,4	5,8
Surowce z wyjątkiem paliw	2,4	2,3	3,5	3,3
Paliwa mineralne, ... i materiały podwodne	2,5	5,3	5,9	11,5
Produkty przemysłowe	44,5	43,9	46,2	43,5
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	38,2	39,1	36,0	35,9
Razem	100	100	100	100

Źródło: Rocznik Statystyczny GUS, 2017 s. 872.

Wzrost lub spadek udziału wartości poszczególnych grup towarów, w ogólnym eksporcie lub imporcie w 2016 roku w stosunku do 2005 roku, może wynikać z kształtowania się wysokości cen. Przykładowo ceny paliw były wyższe w 2005 roku niż w 2016, a ceny żywności były wyższe w 2016 roku w porównaniu z 2005 rokiem. Aby oddać złożoność wymiany towarowej, w tabeli nr 4 przedstawiono wymianę towarów według 21 sekcji z Niemcami i Chinami w 2014 roku. Właśnie w tym roku Polska w wymianie towarowej z Niemcami uzyskała saldo dodatnie (8,7 mld USD), a bardzo wysokie ujemne z Chinami (21,2 mld). W podziale na sekcje najwyższe saldo dodatnie z Niemcami uzyskano w pozycji 20 (meble, artykuły przemysłowe) oraz znacznie już niższe w pozycjach 17 (sprzęt transportowy), 11, 16, 15, 9, 1, 2, 4, a ujemne w pozycjach 7 (produkty przemysłu chemicznego), 6 (tworzywa), 18 (aparatura). Natomiast w handlu z Chinami niemal we wszystkich sekcjach więcej napływało towarów do Polski niż z niej eksportowano, co świadczy, że nasz kraj dla Chin jest rynkiem zbytu, a nie partnerem gospodarczym. Siedmiokrotna przewaga eksportu nad importem w 2007 roku i dziesięciokrotna – w 2014 roku oraz ośmiokrotna – w 2016 roku jest na to dobitnym dowodem. Żaden z pozostałych partnerów handlowych Polski, wymienionych w tabeli numer 2, nie miał takiej przewagi. Nawet w przypadku Rosji, skąd Polska sprowadza ropę naftową i gaz, przewaga importu nad eksportem była tylko dwukrotna.

Tabela nr 5. Wymiana towarowa Polski z Niemcami i Chinami według sekcji w 2014 r. w mln USD

Lp.	Produkty według sekcji	Eksport		Import	
		Niemcy	Chiny	Niemcy	Chiny
1	Zwierzęta żywe i ich produkty	2230	107	1460	181
2	Produkty pochodzenia roślinnego	1734	5	691	119
3	Tłuszcze i oleje	202		307	
4	Przetwory spożywcze	2474	105	2049	109
5	Produkty mineralne	1645	69	1779	79
6	Tworzywa sztuczne, kauczuk i produkty z nich	4694	158	5649	710
7	Produkty przemysłu chemicznego	2922	74	5438	74
8	Skóry i artykuły z nich	161	6	178	345
9	Drewno i artykuły z niego	1611	13	392	101
10	Ścier drzewny, papier, tektura itp.	1983	9	2066	141
11	Materiały i artykuły włókiennicze	3043	12	1591	2590
12	Obuwie, nakrycia głowy	341	0,3	114	792
13	Szkło, ceramika itp.	1054	31	727	354
14	Kamienie szlachetne, perły, metale szlachetne	268	1	69	78
15	Metale nieszlachetne i artykuły z nich	7333	1830	7073	1531
16	Maszyny, urządzenia, sprzęt elektrotechniczny	12990	563	11244	12604
17	Sprzęt transportowy	7925	81	6573	518
18	Przyrządy i aparatura	771	45	1054	608
19	Broń i amunicja	6	-	13	-
20	Meble i zabawki,, art. przemysłowe	5097	138	470	1934
21	Dzieła sztuki i antyki	3	-	470	-
Razem		58 486	2 251	49 737	23 502

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2015, s. 154, 177.

ZAKOŃCZENIE

W świetle przedstawionych powiązań handlowych Polski wynika, że dalszy rozwój gospodarczy naszego kraju zależy głównie od państw Unii Europejskiej, szczególnie od Niemiec. Jak dotychczas dynamiczny rozwój gospodarczy Chin, w sposób znikomy, wpływa na pobudzenie gospodarcze naszego kraju, ze względu na ograniczony dostęp do rynku chińskiego. Natomiast gospodarka chińska rozwija się kosztem gospodarki europejskiej, w tym polskiej, znajdując tu rynek zbytu dla swoich towarów. Świadczy o tym przeszło 100 mld nadwyżka eksportu do Unii Europejskiej nad importem, wyrażona w USD. Ekspansja towarów chińskich na rynek europejski ogranicza tym samym eksport polskich towarów na ten rynek, ponieważ siła przebicia polskich małych firm niewspomaganych przez państwo dotacjami jest o wiele słabsza niż dużych firm chińskich, w tym państwowych wspieranych przez potężne państwo¹⁰. Problem ten powinien być podjęty przez odpowiednie instytucje unijne. Większość towarów chińskich będących na rynku europejskim może być przecież wytwarzana w Europie i do tego lepszej jakości. Potrzebna jest więc ściślejsza koordynacja przedsięwzięć gospodarczych i prawnych, w ramach Unii Europejskiej.

W innym przypadku będziemy podziwiał dynamiczny rozwój Chin i ubolewać nad wzrostem gospodarczym państw Unii Europejskiej zalewanych towarami chińskimi.

Europa (czytaj Unia Europejska), borykająca się z rozwiązywaniem problemów wewnętrznych, przestała interesować się światem, a to znaczy jest „bez głowy”¹¹ i wymaga przywództwa. Europa oddała Chinom nawet kontynent afrykański, którym władała przez stulecia. Ekspansja ekonomiczna Chin, opanowująca nowe rynki, utrudnia oczywiście wejście, chociaż częściowe, polskim firmom o mniejszych zasobach finansowych, niemających takiej siły przebicia. Ograniczenie eksportu z kolei może być jedną z przyczyn spowolnienia tempa rozwoju społeczno-gospodarczego

¹⁰ J. Y. Lin, *Państwo powinno pomagać*, „Rzeczpospolita” z dnia 7 czerwca 2017.

¹¹ E. Wnuk-Lipiński, *Europa wobec globalizacji*, [w:] *Cywilizacja europejska. Różnorodność i podziały*, tom III, red. M. Koźmiński, Kraków 2014.

Polski. Dlatego dalszy wzrost eksportu jest czynnikiem niezbędnym pozyskiwania środków pieniężnych, koniecznych na pokrycie importu i na poprawę bilansu płatniczego Polski.

Bibliografia

Bień Andrzej, Bień Witold, *Słownik finansów*, Warszawa 2010.

Czarna Elżbieta, Śledziwska Katarzyna, *Zmiany w polskim handlu z zagranicą po dziesięciu latach członkostwa w Unii Europejskiej*, [w:] *Globalizacja i regionalizacja we współczesnym świecie. Wyzwania integracji i rozwoju*. red. E. Modzelewski, A. Kroczyński, Warszawa 2015.

Direction of Trade Statistics, International Monetary Fund, Washington.

Lin Justin Yifu, *Państwo powinno pomagać*, „Rzeczpospolita” z dnia 7 czerwca 2017.

Orłowski Witold, *Czy Polska dogoni Niemcy?*, Warszawa 2015.

Rakowski Witold, *Państwa wiodące w gospodarce światowej*, „Gospodarka i Finanse” 2017, zeszyt 8. Polska i Świat wobec współczesnych wyzwań społeczno-ekonomicznych.

Rocznik Statystyczny GUS, Warszawa 2017.

Wnuk-Lipiński Edmund, *Europa wobec globalizacji*, [w:] *Cywilizacja europejska. Różnorodność i podziały*, tom III, red. M. Koźmiński, Kraków 2014.

Ziółkowski Krzysztof, *Determinanty rozwoju polskiego eksportu do Niemiec*, „Ekonomista” 2013, nr 3.